

Κείμενο Διαλόγου & Θέσεις
για την Τριτοβάθμια
Εκπαίδευση

ΠΑΣΠ Οικονομικού
Δύναμη Ανατροπής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ενότητα.....	Σελίδα
Πρόλογος.....	2
Διοίκηση Ιδρυμάτων	3
Όργανα διοίκησης	
Όργανα συνδιοίκησης	
Χρηματοδότηση – Οικονομική Διαχείριση.....	4
Θεσμικό Πλαίσιο	
Διαφάνεια	
«Καλλικράτης».....	6
Αξιολόγηση.....	7
Αξιολόγηση Σχολών	
Αξιολόγηση Καθηγητών	
Προπτυχιακά – Έρευνα.....	9
Θέματα Προσωπικού.....	10
Φοιτητική Μέριμνα.....	15

Πρόλογος

Κατά την μεταπολιτευτική δημοκρατία και από τις απαρχές του φοιτητικού συνδικαλισμού έως σήμερα η ΠΑΣΠ αποτελεί μία ριζοσπαστική συνιστώσα του φοιτητικού κινήματος. Με ουσιαστικό συνδικαλισμό εντός και εκτός Πανεπιστημίων κατάφερε να συσπειρώνει το μεγαλύτερο κομμάτι προοδευτικών και δημοκρατικών φοιτητών. Με συνεπείς και ρεαλιστικές τοποθετήσεις απέναντι σε κοινωνικά ζητήματα, με ξεκάθαρες θέσεις και πίστη στις θεμελιώδεις αρχές της παράταξης, με καθημερινές και καινοτόμες παρεμβάσεις στα όργανα συνδιοίκησης, με καταστατικά κατοχυρωμένη αυτονομία, η ΠΑΣΠ αποτελεί δύναμη εμπιστοσύνης, την μοναδική δύναμη εντός Πανεπιστημίων που εμπνέει την αλλαγή που οραματιζόμαστε.

Η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα μπροστά σε πρωτόγνωρες προκλήσεις. Η οικονομική κρίση και η αδυναμία της Ευρώπης να οδηγηθεί στην ολοκλήρωση και να αντιμετωπίσει τη διεθνή συγκυρία, ανέδειξαν πολλές αδυναμίες με επώδυνες συνέπειες. Ως κράτος και κοινωνία οφείλουμε να απαντήσουμε σε ένα εύρος προβλημάτων με συντεταγμένες και μακροπρόθεσμα δημιουργικές λύσεις. Χρειάζεται μια στρατηγική που θα οδηγήσει σε ένα νέο πρότυπο ανάπτυξης με κοινωνική συνοχή, διεθνώς ανταγωνιστικό και βιώσιμο. Ένα πρότυπο ανάπτυξης που θα βασίζεται στην αξιοποίηση μορφωμένων και καταρτισμένων πολιτών. Στη χρήση νέων τεχνολογιών, στην προώθηση της καινοτομίας και στην ενθάρρυνση ποιοτικής επιχειρηματικότητας.

Στον νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται και στο σχέδιο δράσης που οφείλει να καταστρώσει η ίδια η κοινωνία για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων, κεντρικό ρόλο πρέπει να έχει η δημόσια παιδεία με αιχμή του δόρατος την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Προς αυτή την κατεύθυνση χρειαζόμαστε πανεπιστήμια ριζικά αναμορφωμένα, με σύγχρονα προγράμματα σπουδών, ισχυρά πτυχία και γνωστικό αντικείμενο που να εξυπηρετεί τις ανάγκες της κοινωνίας και να σηματοδοτεί τις εξελίξεις του μέλλοντος. Οραματιζόμαστε ένα πανεπιστήμιο εξωστρεφές με βασικό συστατικό την παραγωγή έρευνας που θα οδηγεί στην επιστημονική αναβάθμιση όλων των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας. Με μηχανισμούς ελέγχου, αξιολόγησης και κοινωνικής λογοδοσίας μακριά από τα φαινόμενα διαφθοράς και παθογένειες του παρελθόντος.

Ως υπεύθυνη πολιτική δύναμη και πιστοί στις ιδεολογικές μας αρχές και αξίες δεν καταφεύγουμε στην εύκολη λύση του στείρου αρνητισμού. Το πανεπιστήμιο οφείλει να αλλάξει. Για όλους αυτούς τους λόγους καταθέτουμε ένα σύνολο προτάσεων που θεωρούμε ότι μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για διάλογο και να οδηγήσει σε ένα πλαίσιο απαραίτητων και απαιτούμενων αλλαγών, με μοναδικό σκοπό την εξυγίανση των Ιδρυμάτων, αλλά και την ορθότερη και αποτελεσματικότερη λειτουργία τους.

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Ως όρος η "Διοίκηση" δεν ταυτίζεται με αυτόν της "Ηγεσίας". Για όλους εμάς τους ενεργούς φοιτητές –μέλη του πανεπιστημίου η διοίκηση οφείλει να ακολουθεί τις αρχές της αποτελεσματικότητας, της διαφάνειας και της υπευθυνότητας. Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω, θεωρούμε πως το μοντέλο διοίκησης που έχει υιοθετηθεί τα τελευταία χρόνια στην πλειοψηφία των ελληνικών πανεπιστημίων, αναιρεί τις αναγκαίες αυτές αρχές ή δεν συμπορεύεται μαζί τους και κατά συνέπεια, έχει αποτύχει. Κύρια αίτια της αποτυχίας αποτελούν:

- Η κακοδιαχείριση
- Η καθηγητική αυθαιρεσία
- Οι πελατειακές σχέσεις
- Η οικογενειοκρατία
- Η αδιαφάνεια

Τα φαινόμενα αυτά, σε συνδυασμό με την εσκεμμένη στρέβλωση της έννοιας του αυτοδιοίκητου, έχουν οδηγήσει στα αλληπάλληλα κρούσματα διαφθοράς που κατά καιρούς βλέπουν το φως της δημοσιότητας και έχουν φέρει το ελληνικό πανεπιστήμιο σε μαρασμό. Ενώ το αυτοδιοίκητο και η μονιμότητα θα έπρεπε να είναι εργαλεία στα χέρια της διοίκησης για την απρόσκοπτη λειτουργία του πανεπιστημίου, αποτέλεσαν ισχυρό όπλο για όσους κατά καιρούς λυμαίνονταν το πανεπιστήμιο εκμεταλλευόμενοι θέσεις και θεσμικό ρόλο για την εξυπηρέτηση προσωπικών συμφερόντων. Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφέρουμε πως με τη συμμετοχή και την ανοχή των φοιτητικών παρατάξεων, οδηγηθήκαμε στην παρερμηνεία της εκλογής οργάνων εκπροσώπησης με ιδιοτελής τις περισσότερες φορές σκοπούς.

Όμως, σε καμία περίπτωση δεν πιστεύουμε ότι αυτό που θα οδηγήσει στην άνθιση των πανεπιστημίων και θα εξαλείψει τα παραπάνω φαινόμενα είναι η αλλαγή σύνθεσης και η υιοθέτηση ενός μοντέλου εξωπανεπιστημιακών σωτήρων. Αλλαγές τέτοιου τύπου δεν επιλύουν το πρόβλημα, απλά το διαιωνίζουν χωρίς να το καταπολεμούν ριζικά.

Θεωρούμε ότι η διοίκηση του Πανεπιστημίου σε όλα τα επίπεδα θα πρέπει να ασκείται αποκλειστικά από ανθρώπους της Ακαδημαϊκής κοινότητας, οι οποίοι βιώνουν καθημερινά τα προβλήματά του και είναι οι κατ' εξοχήν αρμόδιοι για την καταγραφή, ιεράρχηση και επίλυσή τους. Συνεπώς, το ζητούμενο δεν είναι η αλλαγή του σημερινού αποτυχημένου, όπως προαναφέρθηκε, μοντέλου διοίκησης, αλλά η εξυγιάνσή του. Το μοντέλο που για εμάς εκφράζει την εύρυθμη λειτουργία του πανεπιστημίου διέπεται από τα εξής χαρακτηριστικά:

- Όργανα διοίκησης

Πρότασή μας για ένα σύγχρονο και αποδοτικό πανεπιστήμιο παραμένει η υιοθέτηση του μοντέλου:

- i. Πρυτανικό συμβούλιο,
- ii. Σύγκλητος,
- iii. Κοσμητεία,
- iv. Γενικές Συνελεύσεις τμημάτων.

Ξεκαθαρίζουμε ότι οι αρμοδιότητες του μοντέλου αυτού εμπεριέχουν τόσο ακαδημαϊκά όσο και διοικητικά καθήκοντα. Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι λόγω της μεγάλης σύνθεσης της συγκλήτου παρατηρούνται συχνά τα φαινόμενα έλλειψης απαρτίας, δυσκολίας στη λήψη αποφάσεων και ατέρμονων συζητήσεων χωρίς αποτέλεσμα. Για το λόγο αυτό θεωρείται αναγκαία η υιοθέτηση ενός πιο ευέλικτου σχήματος.

- Όργανα συνδιοίκησης

Η συμμετοχή των φοιτητών στα όργανα συνδιοίκησης που προκύπτει μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες και συλλογικά όργανα αποτελεί πάγια θέση μας. Πιστεύουμε πως οι φοιτητές μέσα από τη συμμετοχή τους στη διοίκηση του Πανεπιστημίου μπορούν να αναδείξουν πραγματικά προβλήματα και να συνδράμουν εποικοδομητικά στην επίλυση τους. Ταυτόχρονα τους δίνεται η δυνατότητα να διεκδικήσουν, να προωθήσουν ρηξικέλευθες πολιτικές και να προασπίσουν τα κεκτημένα τους.

Ξεκαθαρίζουμε, επίσης, ότι σε καμία περίπτωση δεν διαπραγματευόμαστε την αλλαγή στο υπάρχον καθεστώς της καθολικής συμμετοχής των φοιτητών στις πρυτανικές και προεδρικές εκλογές. Με τον τρόπο αυτό περιορίζονται φαινόμενα συνδιαλλαγών και πελατειακών σχέσεων ανάμεσα σε φοιτητές και καθηγητές και δίνεται η δυνατότητα σε κάθε φοιτητή, ως μέλος της ακαδημαϊκής κοινότητας, να επιλέγει τους ανθρώπους που ασκούν διοίκηση στα πλαίσια της.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ

Η Ελλάδα των ημερών μας βιώνει τη μεγαλύτερη κοινωνικοοικονομική κρίση της μεταπολιτευτικής ιστορίας της. Κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος, υπέρογκα ελλείμματα, φαινόμενα διαφθοράς, αδιαφάνειας και κακοδιαχείρισης και ανυπαρξίας μηχανισμών ελέγχου και κοινωνικής λογοδοσίας οδήγησαν τη χώρα σε ένα δημοσιοοικονομικό τέλμα και κοινωνικό αδιέξοδο.

Σε αυτή την κρίσιμη, για την χώρα, συγκυρία η καθαρά τεχνοκρατική αντίληψη δείχνει το δρόμο της περικοπής πόρων του προϋπολογισμού και στο χώρο της παιδείας. Η πολιτική όμως, οφείλει να βρίσκει εναλλακτικές προτάσεις και να μην εγκλωβίζεται σε τέτοιου είδους αδιέξοδα.

Η παιδεία σηματοδοτεί την κοσμοθεωρία, τις αξίες και το πνευματικό επίπεδο κάθε λαού. Προκειμένου να ξεπεραστεί η παρούσα κατάσταση καλούμαστε όλοι να καταγράψουμε, να ταξινομήσουμε και να επιλέξουμε λύσεις μόνιμες και αποτελεσματικές. Λύσεις που είτε ακολουθούν τον εύκολο και σύντομο δρόμο, είτε τον δύσκολο και μακρύ. Είναι αυτονόητο, πως ο δύσκολος δρόμος περνάει μέσα από την αναβάθμιση και αξιοποίηση της παιδείας. Γιατί ως αυριανή γενιά του της χώρας μας, έχουμε πιστέψει στην ανάπτυξη και την αναβάθμιση του ρόλου του κράτους που συντελείται μέσα από την εκπαίδευσή μας. Έτσι λοιπόν, η περαιτέρω αύξηση της χρηματοδότησης της παιδείας, φαντάζει ως η πιο αξιόπιστη επιλογή.

Για να υπάρχει αντίκρισμα όμως, το ίδιο το πανεπιστήμιο οφείλει να μετεξελιχτεί και να διαμορφωθεί σε έναν υγιή δημόσιο φορέα που να εξυπηρετεί καλύτερα τους σκοπούς για τους οποίους δημιουργήθηκε. Άλλωστε, η συνταγματική νομιμότητα της διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας που απορρέουν μέσα από το άρθρο 16 του Συντάγματος, εξασφαλίζουν την ορθολογική λειτουργία των Ιδρυμάτων.

Μια συνταγματική νομιμότητα, που τα πανεπιστήμια δεν επέλεξαν να αξιοποιήσουν. Είναι καιρός για αλλαγές. Οφείλουν τα ΑΕΙ τις χώρες μας, να εξοικονομήσουν πόρους και να αναζητήσουν νέες πηγές χρηματοδότησης με βάση πάντα το δημόσιο συμφέρον και μόνο για αυτό το λόγο.

Πέρα από την πάγια κρατική χρηματοδότηση που θα αποτελεί το εχέγγυο για τη λειτουργία των ιδρυμάτων, το Πανεπιστήμιο πιστεύουμε πως έχει ανάγκη πλέον :

1. Να καταγράψει σε πρώτο επίπεδο την περιουσία του με άμεσο στόχο την μέγιστη αξιοποίησή της. Παράλληλα να συντάσσει προϋπολογισμό που θα ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες του Ιδρύματος.
2. Σ' ένα επόμενο στάδιο η έρευνα με καθαρά ακαδημαϊκό χαρακτήρα με όρους που θα καθορίζονται από το Πανεπιστήμιο με γνώμονα την αναβάθμιση του επιστημονικού επιπέδου των φοιτητών και του Ιδρύματος, να είναι εξωστρεφής στην κοινωνία και στην αγορά ώστε να αποτελεί ένα ακόμα πόρο χρηματοδότησης.

Τα παραπάνω εξασφαλίζουν ένα πανεπιστήμιο ανοιχτό στην κοινωνία και στην επιστημονική εξέλιξη, μέσο έρευνας με κοινωνικό προσανατολισμό, όπου το κάθε ίδρυμα θα υπερασπίζεται στην πράξη την αυτοτέλειά του, απαγκιστρωμένο από τον ασφυκτικό βραχίονα του κράτους.

Ο βασικός παράγοντας εξάλειψης είναι η αδιαφάνεια και η κατασπατάληση των οικονομικών του Πανεπιστημίου. Είναι ακρογωνιαίος λίθος της προοδευτικής λειτουργίας ενός πραγματικά αυτόνομου πανεπιστημίου ο έλεγχος και η κοινωνική λογοδοσία, μέσα από έναν υγιή και αδιάβλητο θεσμό αξιολόγησης. Μια τέτοια δομή αξιολόγησης, μπορεί να συντελέσει στη βελτίωση της ποιότητας του παραγόμενου έργου στην ανώτατη εκπαίδευση, στη δημιουργία ενός ορθολογικού συστήματος λογοδοσίας των κοινωνικών πόρων που διαχειρίζεται και στην ενίσχυση της αυτοτέλειας των Ιδρυμάτων. Αυτό αναλύεται σε δύο άξονες:

A) Θεσμικό πλαίσιο

- Οικονομικός έλεγχος

Πολλαπλά φαινόμενα διαφθοράς και κατασπατάλησης του δημοσίου χρήματος σε συνδυασμό με την υποχρηματοδότηση των ιδρυμάτων, έχουν οδηγήσει τα Πανεπιστήμια στη σημερινή τους οδυνηρή οικονομική κατάσταση. Στη δύσκολη οικονομική συγκυρία που βιώνουμε, οφείλουμε να ταχθούμε πρώτοι στον αγώνα της οριστικής εξάλειψης αυτών των φαινομένων. Ικανή και αναγκαία προϋπόθεση προκειμένου το ελληνικό Πανεπιστήμιο να ορθοποδήσει, να διαμορφώσει μόνο του την εικόνα που εκπέμπει και να αλλάξει άρδην πορεία σε σχέση με αυτή του παρελθόντος.

Προκειμένου να ικανοποιήσουμε το στόχο αυτό, προτείνουμε τη θέσπιση ενός αδιάβλητου ελεγκτικού μηχανισμού, με κεντρική αναφορά, με στόχο τον εξουχιστικό έλεγχο των οικονομικών υποθέσεων των Πανεπιστημίων.

Στα βασικά καθήκοντα του μηχανισμού αυτού εντάσσονται:

- Οι περιοδικοί και αιφνιδιαστικού χαρακτήρα έλεγχοι
- Ο έλεγχος τήρησης του προϋπολογισμού

Ο μηχανισμός αυτός θα έχει χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού οργάνου που λειτουργεί απρόσκοπτα, χωρίς αδυναμίες παρόμοιες με αυτές που τόσα χρόνια οδηγούν την οποιαδήποτε προσπάθεια ελέγχου σε αδιέξοδο.

B) Διαφάνεια

Διαχρονικά στη χώρα μας επικρατεί ένα θολό τοπίο γύρω από την λειτουργία των ιδρυμάτων. Προκειμένου να δημιουργηθεί μια νέα προοπτική θα πρέπει να εξαλειφθούν όλα τα φαινόμενα αδιαφάνειας. Από τη στιγμή μάλιστα που το Πανεπιστήμιο αποτελεί ένα αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας και αντλεί πόρους από αυτήν θα πρέπει να εισάγουμε και την έννοια της κοινωνικής λογοδοσίας.

Στη λογική της πλήρους διαφάνειας, προτείνουμε την δημοσιοποίηση στο διαδίκτυο του προϋπολογισμού, των οικονομικών συναλλαγών και των συμβάσεων του Ιδρύματος, στη διάθεση της ακαδημαϊκής κοινότητας και της τοπικής κοινωνίας μέσα στην οποία διαμορφώνεται και αναπτύσσεται.

Το στοίχημα, λοιπόν, των Πανεπιστημίων είναι η μεγιστοποίηση των θετικών και η ελαχιστοποίηση των αρνητικών στοιχείων της κρατικής χρηματοδότησης. Αποτελεί μονόδρομο για την ανοικοδόμηση ενός προοδευτικού και υγιούς Πανεπιστημίου.

«ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ»

Ένα ισχυρό δημόσιο Πανεπιστήμιο με υψηλό επίπεδο γνώσης αποτελεί σημαντικότερο πυλώνα ανάπτυξης ενός σύγχρονου κράτους. Δυστυχώς, όμως, στη χώρα μας η τριτοβάθμια εκπαίδευση ευτελίζεται συνεχώς με πολιτικές που θέλουν ανά την Ελλάδα διάσπαρτα τμήματα με ελλιπή επίπεδο υποδομών, διδακτικού προσωπικού, γνωστικού αντικείμενου και επαγγελματικής αποκατάστασης αποφοίτων. Τα κομματικά συμφέροντα και η προσπάθεια τόνωσης της περιφερειακής οικονομίας οδήγησαν διαχρονικά τις εκάστοτε κυβερνήσεις σε λανθασμένες πολιτικές.

Θεωρούμε απαραίτητο να ξεκαθαρίσει επιτέλους το τοπίο στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να αναζητήσουν διαφορετικούς τρόπους τόνωσης της περιφερειακής οικονομίας καθώς ο πραγματικός ρόλος του Πανεπιστημίου θα πρέπει να είναι η μετάδοση γνώσης, εξέλιξη της έρευνας και η δημιουργία επιστημόνων που θα προσφέρουν στην κοινωνία.

Αναλογιζόμενοι τα παραπάνω προτείνουμε συνενώσεις – συγχωνεύσεις τμημάτων με αμιγώς ακαδημαϊκά κριτήρια που αναλύονται παρακάτω :

• Γνωστικό αντικείμενο

Πολλά τμήματα έχουν παραπλήσιο ή κοινό γνωστικό αντικείμενο και επαγγελματικό προσανατολισμό. Συγχωνεύσεις ή συνενώσεις ομοειδών τμημάτων θα οδηγήσουν στη καλύτερη ακαδημαϊκή λειτουργία, στην παροχή στοχευμένων γνώσεων και στην διεκδίκηση επαγγελματικών δικαιωμάτων.

• Λειτουργικές προϋποθέσεις

Πολλά περιφερειακά τμήματα λειτουργούν χωρίς τις απαραίτητες λειτουργικές προϋποθέσεις και έτσι καθίσταται προβληματική η λειτουργία τους σε όλα τα επίπεδα. Για αυτό κρίνεται σκόπιμη η συγχώνευση των τμημάτων αυτών με τμήματα συναφούς γνωστικού αντικείμενου ή ακόμη και η κατάργησή τους διασφαλίζοντας τους φοιτητές και τα πτυχία τους.

• Ρόλος επιμελητηρίων

Στις συνενώσεις – συγχωνεύσεις, κρίνουμε σκόπιμη τη συμβουλευτικού χαρακτήρα συμμετοχή των επαγγελματικών φορέων στη συζήτηση μεταξύ ηγεσίας του ιδρύματος και του υπουργείου.

• Ασφαλιστικές δικλίδες

Κάθε απόφαση για συγχώνευση, συνένωση ή ακόμα και κατάργηση κάποιου τμήματος, θα πρέπει να διασφαλίζει την ομαλή μετάβαση των φοιτητών από τμήμα σε τμήμα και θα διασφαλίζει τα πτυχία τους και τα επαγγελματικά τους δικαιώματα.

Ο Καλλικράτης στα ελληνικά Πανεπιστήμια, ως αποτέλεσμα διαλόγου, μπορεί να οδηγήσει σε αναβάθμιση του Πανεπιστημίου και βελτίωση του επιπέδου της εκπαίδευσης.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η ανάγκη της αξιολόγησης κρίνεται πλέον επιτακτική για τη στήριξη και την ενίσχυση των Πανεπιστημίων ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις και τις προκλήσεις ενός ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, τόσο σε εθνικό, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Προτείνοντας το θεσμό της αξιολόγησης με τη μορφή της ομόρροπης ανάπτυξης των πανεπιστημίων, θεωρούμε πως μπορούμε να εξασφαλίσουμε τη θέσπιση ενός αδιάβλητου θεσμού που θα ενισχύει την ποιότητα της ανώτατης εκπαίδευσης.

Σε καμία περίπτωση δεν τασσόμαστε υπέρ της κατηγοριοποίησης των πανεπιστημίων μας ή τη διαβάθμιση των πτυχίων μας και ασφαλώς δεν επικροτούμε τέτοιες λογικές. Στην παρούσα φάση, όπου τα ιδρύματα δεν έχουν κοινή αφετηρία, θεωρούμε ότι η οποιαδήποτε χρήση δεικτών αξιολόγησης με βάση τους οποίους θα γίνεται η χρηματοδότηση μπορεί να οδηγήσει μόνο σε περαιτέρω κατηγοριοποίηση και άνοιγμα της ψαλίδας μεταξύ των ιδρυμάτων.

Πιστεύουμε πως η αξιολόγηση θα πρέπει να αναδεικνύει τις πραγματικές ανάγκες και με βάση αυτές να γίνεται η χρηματοδότηση έτσι ώστε κάποια στιγμή να συγκλίνουν όλα τα Πανεπιστήμια στο ίδιο επίπεδο με ίσες δυνατότητες ανάπτυξης. Μόνο τότε και μόνο εφόσον οι οποιοδήποτε δείκτες έχουν κοινωνικό και όχι καθαρά οικονομικό χαρακτήρα, θα μπορούν να αντικατοπτρίζουν την αληθινή εικόνα των ιδρυμάτων και να αποτελέσουν κίνητρο παραγωγής έργου.

Η αξιολόγηση την οποία οραματιζόμαστε περιλαμβάνει δυο βασικούς άξονες:

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΧΟΛΩΝ

Η αξιολόγηση των σχολών αποτελεί ένα πολυσύνθετο ζήτημα, το οποίο, για να οδηγηθεί σε ουσιαστικά αποτελέσματα θα πρέπει να εφαρμοστεί στα παρακάτω επίπεδα:

- Εγκαταστάσεις

Απαραίτητη κρίνεται η καταγραφή των κτιριακών υποδομών (αίθουσες, εργαστήρια, βιβλιοθήκες κλπ.) του κάθε ιδρύματος ξεχωριστά, έτσι ώστε να διαπιστωθεί εάν επαρκούν για να καλύπτουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες των φοιτητών. Η δική μας πρόταση αξιολόγησης εντοπίζει τις ανάγκες και προβαίνει στην ταξινόμησή τους, ώστε να καλυφθούν βάση προτεραιότητας.

- Προγράμματα σπουδών

Βασική παράμετρος αξιολόγησης ενός ιδρύματος είναι το πρόγραμμα σπουδών και οι γνώσεις που παρέχονται στους φοιτητές. Για εμάς, τα προγράμματα σπουδών θα πρέπει να αξιολογούνται και να εκσυγχρονίζονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινωνίας και στα σύγχρονα δεδομένα της επιστήμης.

- Αριθμός εισακτέων

Η εμπειρία μας στο πανεπιστήμιο έχει αποδείξει ότι η πλειοψηφία των ιδρυμάτων δέχεται περισσότερους εισακτέους, πέραν του ανώτατου ορίου φοιτητών που μπορεί να καλύψει. Ανάγκες που είναι πολυπληθείς και σύνθετες, όπως η εκπαιδευτική διαδικασία, οι υποδομές, η στέγαση, η σίτιση, η μετακίνηση κα. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να αξιολογηθούν οι ανάγκες αυτές σε συνδυασμό με το επίπεδο των κτιριακών εγκαταστάσεων και να λαμβάνεται στο ακέραιο υπόψη από το υπουργείο, ο αριθμός των εισακτέων που ζητά η διοίκηση της κάθε σχολής. Με τον τρόπο αυτό θέλουμε να επιτύχουμε την ποιοτική ενίσχυση της διδασκαλίας και κατ' επέκταση την βελτίωση της παρεχόμενης γνώσης.

Η αξιολόγηση σε αυτά τα επίπεδα θα συμβάλλει καταλυτικά στην προσπάθεια εφαρμογής του Καλλικράτη (συνενώσεις-συγχωνεύσεις-καταργήσεις), στην χρηματοδότηση των ιδρυμάτων βάσει των αναγκών τους, καθώς και στην εύρεση διεξόδου για σχολές που αντιμετωπίζουν πρόβλημα στη σύνδεση του γνωστικού τους αντικειμένου με την απόκτηση επαγγελματικών δικαιωμάτων.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της ακαδημαϊκής κοινότητας σήμερα είναι η επίδειξη αδιαφορίας σημαντικής μερίδας των καθηγητών. Σε πολλές περιπτώσεις ακαδημαϊκοί που έχουν κληθεί να επιτελέσουν διαφορετικό ρόλο απαξιώνουν τα ακαδημαϊκά τους καθήκοντα και έχουν αφιερωθεί στο ελεύθερο επάγγελμα. Γι αυτό κρίνεται επιτακτική η ανάγκη της αξιολόγησης των καθηγητών όλων των βαθμίδων και σε όλα τα επίπεδα:

- Διδακτικό έργο

Η αξιολόγηση των καθηγητών σε επίπεδο διδακτικού έργου θα βοηθήσει στο να εξαλειφθούν φαινόμενα όπως η απουσία τους από τις αίθουσες και τα γραφεία. Παράλληλα θα συμβάλλει στο να αναπτύξουν οι καθηγητές πιο σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας και πιο ελκυστικές μορφές εξέτασης(πρόοδοι, εργασίες κλπ.)

- Συγγράμματα

Θεωρούμε απαραίτητη την τακτική ορισμένων καθηγητών να διδάσκουν με δικά τους συγγράμματα που χρονολογούνται απ' τη δεκαετία του '80 και δεν ανταποκρίνονται στα σύγχρονα δεδομένα. Για το λόγο αυτό κρίνουμε απαραίτητο η διδασκαλία και η εξέταση του μαθήματος να γίνεται μέσα από εκσυγχρονισμένα συγγράμματα που θα παρέχονται δωρεάν και ταυτόχρονα, να αναρτάται σε ηλεκτρονική μορφή στο διαδίκτυο μια σειρά άλλων συγγραμμάτων με το ίδιο γνωστικό αντικείμενο όπου θα έχουν πρόσβαση οι φοιτητές μέσω της ιστοσελίδας του Πανεπιστημίου (ηλεκτρονικό σύγγραμμα). Με τον τρόπο αυτό γίνεται πραγματικότητα η έννοια της πολύπλευρης και δωρεάν πρόσβασης στη γνώση.

- Ερευνητικό έργο

Για εμάς η έρευνα αποτελεί τον στυλοβάτη ενός σύγχρονου εκπαιδευτικού συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συνεπώς, το ερευνητικό έργο των καθηγητών θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της αξιολόγησης τους και βασικό κριτήριο ανέλιξης και διατήρησης της βαθμίδας τους. Επιπλέον, θεωρούμε ότι η έρευνα θα πρέπει να περάσει και σε προπτυχιακό επίπεδο, με τη συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων προπτυχιακών φοιτητών, οι οποίοι επιθυμούν να συμμετέχουν σε ερευνητικά προγράμματα.

Όσον αφορά το ζήτημα των καθηγητών, θεωρούμε πως τα αποτελέσματα της αξιολόγησης τους με βάση τα παραπάνω κριτήρια θα πρέπει να είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την ακαδημαϊκή τους πορεία. Εφόσον, λοιπόν, το πόρισμα της αξιολόγησης για τον εκάστοτε καθηγητή είναι θετικό θα μπορεί να ανελιχθεί. Σε διαφορετική περίπτωση, συνεχούς αρνητικής αξιολόγησης, θα πρέπει να μιλάμε για μείωση βαθμίδας ή ακόμα και παύση των ακαδημαϊκών του καθηκόντων.

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΑ – ΕΡΕΥΝΑ

A. Προγράμματα Σπουδών

Σε μία συγκυρία κοινωνικοοικονομικής κρίσης δεν θα μπορούσαν να μείνουν ανεπηρέαστοι οι φοιτητές και οι σπουδές τους. Νιώθοντας αβεβαιότητα για το μέλλον τους και απογοήτευση, οι φοιτητές αντιμετωπίζουν τα πτυχία τους σαν «χαρτιά χωρίς αντίκρισμα» με αποτέλεσμα να απομακρύνονται από τα αμφιθέατρα, χρησιμοποιώντας τα μόνο ως εξεταστικά κέντρα και δίνοντας στις σπουδές τους καθαρά διεκπεραιωτικό χαρακτήρα. Επίσης, προγράμματα σπουδών δομημένα σε δεδομένα προηγούμενων δεκαετιών δεν ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες των φοιτητών.

Είναι φανερό ότι χρειάζονται αλλαγές που θα θέσουν τις βάσεις για ένα σύγχρονο και παραγωγικό πανεπιστήμιο. Ένα πανεπιστήμιο που θα αποτελέσει ξανά πόλο έλξης για όλους τους φοιτητές. Προς αυτήν την κατεύθυνση, ο εκσυγχρονισμός των προγραμμάτων σπουδών αναλύεται ως εξής:

- Σύγχρονες μέθοδοι διδασκαλίας με χρήση οπτικοακουστικών μέσων και νέων τεχνολογιών.
- Εναλλακτικές μορφές εξέτασης, με την θέσπιση προόδων, απαλλακτικών εργασιών, ασκήσεων που θα καταναίμουν τον φόρτο της εξεταστικής σε όλο το εξάμηνο και θα ενισχύουν το γνωστικό υπόβαθρο των φοιτητών, ενώ ταυτόχρονα θα διευκολύνουν την επιτυχία στο μάθημα.
- Δημιουργία διαδικτυακού τόπου στην επίσημη ιστοσελίδα του κάθε τμήματος, στην οποία οι καθηγητές θα υποχρεούνται να αναρτούν τα πολλαπλά ηλεκτρονικά συγγράμματα και τις απαραίτητες σημειώσεις.
- Θέσπιση της διαδικτυακής διδασκαλίας (e-learning).
- Υποχρεωτική κατ' επιλογήν στο πρόγραμμα σπουδών, για κάθε Τμήμα, η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της Πρακτικής Άσκησης με κατοχυρωμένη αμοιβή, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ασφάλιση, καθώς και επιβλέποντα καθηγητή που θα ελέγχει την ενασχόλησή τους.
- Αναβάθμιση βιβλιοθηκών και αναγνωστηρίων, με επάρκεια συγγραμμάτων αντίστοιχη των επιλογών στη δήλωση μαθημάτων και συγγραμμάτων.

B. Έρευνα

Η έρευνα και η παραγωγή νέας γνώσης είναι βασική συνιστώσα της ανάπτυξης των ΑΕΙ και ενδεικτική της ποιότητας σπουδών που προσφέρουν. Επίσης, είναι σημαντικό εργαλείο στη σύνδεση των Πανεπιστημίων με την κοινωνία και την οικονομία. Συνεπώς, είναι απαραίτητη η σύσταση ενός θεσμικού πλαισίου που θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες προκλήσεις.

Προς αυτήν την κατεύθυνση, παραθέτουμε τις παρακάτω προτάσεις:

- Η χάραξη μιας εθνικής στρατηγικής για την έρευνα που να είναι προσανατολισμένη στη βιώσιμη ανάπτυξη και στην κάλυψη των κοινωνικών αναγκών και στην οποία θα είναι κυρίαρχη η θέση των πανεπιστημίων ως φυσικών φορέων πραγματοποίησης της έρευνας.

- Επιτροπή Έρευνας ανά Τμήμα, αποτελούμενη από καθηγητές και εκπροσώπους φοιτητών, ώστε να διασφαλίζει τους ακαδημαϊκούς όρους της έρευνας, να αναρτά τα αποτελέσματα και να προκηρύσσει τα προγράμματα έρευνας στο διαδίκτυο. Τέλος, θα ελέγχει την διαφάνεια χρηματοδότησης των ερευνών.
- Εξωστρεφής Έρευνα, ανταποκρινόμενη στις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας και αξιοποιήσιμη προς όφελος του Ιδρύματος.
- Ενσωμάτωση της Έρευνας στο πρόγραμμα σπουδών των προπτυχιακών φοιτητών για ένα αναβαθμισμένο και ελκυστικότερο επίπεδο σπουδών.
- Τα κρατικά κονδύλια για την έρευνα να δίνονται αποκλειστικά σε δημόσιους φορείς.
- Στις έρευνες των πανεπιστημίων να συμμετέχουν και οι προπτυχιακοί φοιτητές των πανεπιστημίων, εφόσον έχουν την απαιτούμενη γνώση και κατάρτιση.
- Πανεπιστήμιο ανοιχτό προς την κοινωνία: Δήμοι, Κοινότητες και Δημόσιοι Φορείς να μπορούν να αναθέτουν στο Πανεπιστήμιο ερευνητικά προγράμματα που θα υπηρετούν τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Τα αποτελέσματα και το κόστος αυτών θα ανακοινώνονται δημόσια από το Πανεπιστήμιο, ώστε να υπάρχει δημοσιονομικός έλεγχος από την Κοινωνία.

Η επιτροπή έρευνας θα ελέγχεται από την περιοδική αξιολόγηση.

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Το καθεστώς που διέπει το διδακτικό και λοιπό προσωπικό των Πανεπιστημίων μέχρι σήμερα, έχει εμφανίσει πολλές αδυναμίες. Αυτές αφορούν την ορθή διαχείριση κονδυλίων του Πανεπιστημίου, τη σωστή αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού του, όπως και την συνέπεια απέναντι στην ακαδημαϊκή κοινότητα και σε ότι έχει σχέση με την εκπαιδευτική διαδικασία και τις καθηγητικές υποχρεώσεις.

Είναι πολλές οι περιπτώσεις καθηγητών που επαναπαύονται στη σιγουριά της μονιμότητας της θέσης τους, με συνέπεια τη στασιμότητα τόσο της αναβάθμισης του ακαδημαϊκού τους έργου, όσο και της μετεξέλιξη της επιστήμης τους, εις βάρος των φοιτητών και του Ιδρύματος. Παράλληλα είναι συχνά τα φαινόμενα «οικογενειοκρατίας» και εξέλιξης καθηγητών με αδιαφανείς και διαβλητές διαδικασίες. Και όλα αυτά ως αποτέλεσμα της έλλειψης μηχανισμών και θεσμών ελέγχου της προσφοράς των καθηγητών στο Ίδρυμα.

Προς αποφυγή παρόμοιων καταστάσεων και για την εξυγίανση των παραπάνω λειτουργιών προτείνουμε τα εξής:

- Θέσπιση αξιολόγησης του ακαδημαϊκού και επιστημονικού έργου στο κομμάτι της διδασκαλίας, στα συγγράμματα καθώς και στην έρευνα που παράγουν.
- Αν αποδειχθεί η εμπλοκή καθηγητών σε περιπτώσεις διαφθοράς ή όταν κριθούν αρνητικά σε πολλαπλές από τις περιοδικές αξιολογήσεις θα τους επιβάλλονται κυρώσεις που αφορούν είτε άρση της μονιμότητας είτε πτώση της βαθμίδας τους.
- Σε ενδεχόμενη περίπτωση ενασχόλησης μελών του διδακτικού προσωπικού σε φορείς εκτός του Ιδρύματος η έγκριση να γίνεται από τη συνέλευση τμήματος, με τη μορφή αναστολής καθηκόντων, μέχρι δύο έτη ώστε να είναι όσο το δυνατόν μικρότερη η απουσία τους από το Ακαδημαϊκό τους έργο και τα δρώμενα του τμήματος.
- Οι βαθμίδες του διδακτικού προσωπικού περιορίζονται σε αυτές του Καθηγητή, Αναπληρωτή Καθηγητή και Επίκουρου Καθηγητή.
- Κατάργηση του θεσμού του διδάσκοντα με βάση το Π.Δ. 407 και αντικατάσταση του από το θεσμό του λέκτορα. Η θέση του Λέκτορα δεν θα αποτελεί εξελίξιμη βαθμίδα.

- Η εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού να κρίνεται από την ανώτερη βαθμίδα και τα εκλεκτορικά σώματα να είναι διεθνούς σύνθεσης. Η διαδικασία κρίσης να είναι ανοιχτή και διαφανής, με δημοσίευση των πρακτικών.
- Τα απαιτούμενα προσόντα που θα έχουν οι υποψήφιοι προς κρίση θα καθορίζονται από το ίδρυμα στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας. Το γνωστικό αντικείμενο των θέσεων που προκηρύσσονται θα εξαρτάται από την υλοποίηση του προγράμματος σπουδών.
- Τα χαρακτηριστικά του λοιπού προσωπικού των Πανεπιστημίων εξειδικεύονται στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του κάθε Ιδρύματος και υπόκεινται και αυτά σε διαδικασία αξιολόγησης.
- Τα πανεπιστήμια μπορούν να εκλέγουν καθηγητές που υπηρετούν σε ξένα πανεπιστήμια χωρίς να είναι υποχρεωμένοι να παραιτηθούν από αυτά, εφόσον απασχολούνται στην Ελλάδα για τουλάχιστον ένα εξάμηνο.

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

Οι παροχές κοινωνικού χαρακτήρα από την πολιτεία αποτελούν την βάση της κοινωνικής πολιτικής για το χώρο του Πανεπιστημίου. Στόχος μας είναι η εξίσωση των κοινωνικών και οικονομικών αντιθέσεων ανάμεσα στους φοιτητές ώστε κάθε ικανός πολίτης αυτής της χώρας να μπορεί να έχει πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση και να μην εμποδίζεται γι' αυτό από τις ατομικές, οικονομικές ή κοινωνικές συνθήκες.

• Σίτιση

Ξεκαθαρίζουμε εξ αρχής ότι για μας, στο σύγχρονο δημόσιο Πανεπιστήμιο, είναι αυτονόητο το δικαίωμα των φοιτητών στη δωρεάν σίτιση. Δυστυχώς όμως αυτή η άποψη δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα καθώς πολλά ιδρύματα αναγκάζουν τους φοιτητές να καταβάλουν χρήματα για να σιτίζονται.

Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται συχνά προβλήματα που αφορούν την ποιότητα του φαγητού, η οποία είναι τουλάχιστον κατώτερη -αν όχι κατώτατη-, αλλά και την ποσότητα που δεν επαρκεί για να καλύψει τις ανάγκες σίτισης όλων των φοιτητών. Η διασφάλιση της ποιότητας στις φοιτητικές λέσχες είναι απαραίτητη. Προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο παροχής φαγητού αμφιβόλου ποιότητας και να επιτύχουμε τη βέλτιστη ποιότητα σε κάθε φοιτητικό εστιατόριο, προτείνουμε την πραγματοποίηση δειγματοληπτικών ελέγχων στα προϊόντα που σερβίρονται. Ο έλεγχος αυτός θα πραγματοποιείται από την επιτροπή σίτισης κάθε ιδρύματος σε συνεργασία με την υγειονομική υπηρεσία και τα αποτελέσματα του θα αναρτώνται στο διαδίκτυο.

Φυσικά δεν λείπουν και τα φαινόμενα αδιαφάνειας και κερδοσκοπίας σε βάρος του απλού φοιτητή. Είναι πολλές οι περιπτώσεις που οι υπεύθυνοι διαχείρισης της λέσχης δεν παρουσιάζουν κανένα οικονομικό στοιχείο και δεν λογοδοτούν για τίποτα στην Ακαδημαϊκή κοινότητα διαμορφώνοντας έτσι ένα νεφελώδες τοπίο στον τομέα της σίτισης. Για το λόγο αυτό προτείνουμε να περάσει η διαχείριση της λέσχης στο πανεπιστήμιο. Η επιτροπή σίτισης που θα δημιουργηθεί θα ελέγχει τα οικονομικά της λέσχης και σε περιπτώσεις υπεξαίρεσης χρημάτων και απάτης θα προσφεύγει στη νομική οδό. Αρμοδιότητες της θεωρούμε πως πρέπει να είναι ο έλεγχος στην ποιότητα του φαγητού, ο έλεγχος των οικονομικών πόρων της λέσχης καθώς και οι προμήθειες. Κρίνουμε απαραίτητη τη φοιτητική εκπροσώπηση στην παραπάνω αρμόδια επιτροπή προκειμένου να διασφαλιστούν όλοι οι όροι διαφάνειας και οι φοιτητικοί σύλλογοι να είναι ενήμεροι για τον τρόπο λειτουργίας της λέσχης και τις προϋποθέσεις που αυτή πληροί.

• Στέγαση

Σε πολλά ιδρύματα, οι φοιτητικές εστίες δεν επαρκούν για να εξυπηρετήσουν τους φοιτητές οι οποίοι αδυνατούν να πληρώσουν τα ενοίκιά τους. Το πρόβλημα οξύνεται κυρίως στα περιφερειακά ΑΕΙ χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι το θέμα της στέγασης έχει επιλυθεί στα αστικά κέντρα. Απαιτούμε εστίες με υψηλές

προδιαγραφές διαβίωσης που θα παρέχουν όλες τις ανέσεις στους οικότροφους φοιτητές. Στόχος μας είναι η διεύρυνση της βάσης στην οποία παρέχεται στέγαση και η αναβάθμιση της ποιότητάς της. Απαιτούμε από το Πανεπιστήμιο και την πολιτεία την ανέγερση νέων εστιών σε όλα τα ιδρύματα.

Επιπλέον στην Αθήνα, δεδομένου πως το ΕΚΠΑ διαθέτει τεράστια ακίνητη περιουσία, θα ήταν προτιμότερο αυτή να χρησιμοποιείται για στέγαση φοιτητών παρά να αποτελεί αντικείμενο εκμετάλλευσης για ανθρώπους που δεν ανήκουν στην Ακαδημαϊκή κοινότητα.

Ένας άλλος άξονας στον τομέα της στέγασης είναι οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια με βάση τα οποία παρέχεται από το Πανεπιστήμιο δωρεάν στέγαση. Οι εστίες θα πρέπει να διατίθενται πρωταρχικά σε αυτούς που το έχουν πραγματικά ανάγκη. Οι συχνές δολιότητες για τη διεκδίκηση κάποιας κλίνης, πρέπει να εξαλειφθούν πλήρως και τη θέση τους να πάρουν όροι διαφάνειας και αξιοκρατίας.

Πάνια θέση της παράταξης μας είναι τα ιδρύματα να παρέχουν στους φοιτητές τους μια πλήρη και οργανωμένη πανεπιστημιακή κοινότητα, όσον αφορά το θέμα των υποδομών. Η ύπαρξη campus που θα παρέχει στους φοιτητές όλα όσα τους είναι απαραίτητα για τις καθημερινές ανάγκες τους σε εκπαιδευτικό και υλικοτεχνικό επίπεδο αλλά και σε θέματα μέριμνας κρίνεται αναγκαία.

Οι υλικοτεχνικές υποδομές θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν και βιβλιοθήκες, τέτοιες ώστε να αποτελούν πραγματικό χώρο μόρφωσης και όχι απλό διακοσμητικό στοιχείο, πλήρως εξοπλισμένες και εκσυγχρονισμένες, ικανές να παρέχουν στους φοιτητές τη δυνατότητα να ξεφύγουν από τα στενά όρια του αντικειμένου του τμήματος τους.

- Περίθαλψη

Θεωρούμε απαραίτητο το φοιτητικό βιβλιάριο υγείας να καλύπτει πλήρως έναν ανασφάλιστο φοιτητή σε περιπτώσεις νοσηλείας ή επεμβάσεων.

- Μεταφορά

Στα πλαίσια του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα των πανεπιστημίων, κρίνουμε απαραίτητη την ύπαρξη μεταφορών χωρίς αντίτιμο. Το θέμα της μεταφοράς για τους φοιτητές είναι αντίστοιχης σημασίας αυτού της σίτισης και της στέγασης και όπως η πανεπιστημιακή κοινότητα και η πολιτεία πρέπει να μεριμνούν για τη δωρεάν παροχή αυτών, το ίδιο θα πρέπει να κάνει και στην περίπτωση των μεταφορών.

Καταληκτικά, πιστεύουμε ότι η φοιτητική μέριμνα είναι ένα ζήτημα καθοριστικής σημασίας για την φοιτητική κοινότητα στο σύνολο της, αφού είναι αυτή που θέτει τις κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο διαβίωσης των φοιτητών μέσα στα πανεπιστημιακά ιδρύματα, αλλά και έξω από αυτά. Για ένα πανεπιστήμιο που οφείλει να ανταποκρίνεται στο σύγχρονο ρόλο του, θεωρούμε απαραίτητη την ανέγερση εκσυγχρονισμένων κτιρίων που θα χρησιμοποιηθούν ως εστίες, βοηθητικά κτίρια, φοιτητική λέσχη και χώροι αθλητικών δραστηριοτήτων.

ΠΑΣΠ Οικονομικού

Δύναμη Ανατροπής